

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК

Галузь знань **07 «Управління та адміністрування»**

Спеціальність **073 «Менеджмент»**

Освітня програма **«Бізнес-адміністрування»**

Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки

Івано-Франківськ, 2022-2023 н.р.

Робоча програма «**Управлінський облік**» для студентів спеціальності 073 «Менеджмент», освітньої програми «Бізнес-адміністрування». 19 с.

Розробник:

П'ятничук І.Д. – к.е.н., доцент, завідувач кафедри управління та бізнес-адміністрування

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри управління та бізнес-адміністрування

Протокол від 30 серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри управління
та бізнес-адміністрування

(підпис)

П'ятничук І. Д.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	вибіркова	
	Спеціальність 073 «Менеджмент»		
Змістових модулів – 2	Освітня програма Бізнес-адміністрування	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: виконується в межах самостійної роботи		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 90		2-й	2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4		16 год.	6 год.
	Практичні заняття		
	14 год.	4 год.	
	Лабораторні заняття		
	-	-	
	Самостійна робота		
	60 год.	80 год.	
Індивідуальні завдання			
-	-		
Вид контролю: залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: 1/3.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Управлінський облік» є формування системи знань з організації та методики управлінського обліку, й механізму використання інформації що формується в його системі в процесі бізнес-адміністрування.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи управлінського обліку та формування інформації про витрати для прийняття управлінських рішень

Змістовний модуль 2. Контроль та оцінка результатів діяльності підприємств в рамках системи управлінського обліку.

Основними цілями вивчення дисципліни є: вивчення принципів і методів управлінського обліку, його місця і ролі в управлінні діяльністю підприємства; набуття вмінь застосувати відповідні методи та прийоми в процесі обліку витрат і калькулювання собівартості продукції з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: теоретичні основи організації управлінського обліку, його сутність, задачі та функції; суть поняття витрати та характер поведінки витрат при змінах обсягу діяльності підприємства; класифікацію витрат з метою прийняття управлінських рішень і контролю за виконанням завдань в процесі бізнес-адміністрування; сутність собівартості та методи обліку витрат й калькулювання; систему обліку та калькулювання собівартості за повними та змінними витратами; порядок обліку і калькулювання за нормативними витратами; суть аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку та припущення, які є в його основі; суть релевантного підходу до управління та релевантності облікової інформації, сутність стратегічного управлінського обліку.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи управлінського обліку та формування інформації про витрати для прийняття управлінських рішень

Тема 1. Управлінський облік в бізнес-адмініструванні: суть, мета та основи організації

1. Сутність бізнес-процесів та їх класифікація.
2. Сутність управлінського обліку та його роль в бізнес-адмініструванні.
3. Предмет, метод та завдання управлінського обліку.
4. Принципи та функції управлінського обліку.
5. Порівняльна характеристика фінансового та управлінського обліку як складових облікової системи підприємства.
6. Організація управлінського обліку на підприємстві.
7. Організація управлінського обліку за центрами відповідальності.

Тема 2. Суть витрат, їх класифікація і поведінка

1. Суть витрат та їх роль в управлінському обліку.
2. Класифікація витрат підприємства згідно вимог законодавства.
3. Мета і напрями класифікації витрат в управлінському обліку.
4. Моделі поведінки витрат.
5. Визначення функції витрат.

Тема 3. Сутність собівартості та методи обліку витрат й калькулювання

1. Суть собівартості та завдання калькулювання собівартості продукції.
2. Об'єкти обліку та об'єкти калькулювання.
3. Види собівартості.
4. Розподіл непрямих витрат.
5. Класифікація методів обліку витрат на виробництво.
6. Особливості обліку і розподілу витрат у допоміжних виробництвах, підрозділах.
7. Види калькуляцій.

Тема 4. Система обліку та калькулювання собівартості за повними витратами

1. Суть системи обліку та калькулювання собівартості продукції за повними витратами.
 - 1.1. Позамовний метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.
 - 1.2. Попроцесний метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.
 - 1.3. Попередільний метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.
2. Суть калькулювання собівартості продукції за видами діяльності (АВС-метод, поопераційний метод калькулювання)
3. Особливості системи обліку та калькулювання за змінними (неповними) витратами.
 1. Порядок формування собівартості за методом «директ-костинг».

Тема 5. Облік і калькулювання за змінними витратами

1. Значення системи обліку та калькулювання собівартості продукції за нормативними витратами.
 2. Організація нормативного методу обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.
 3. Система «стандарт-кост» - особливості обліку витрат і калькулювання собівартості та переваги їх використання.
 4. Аналіз відхилень від нормативів та їх впливу на прибуток.
 5. Методи виявлення відхилень від норм.

Тема 6. Облік і калькулювання за нормативними витратами

1. Історія розвитку і впровадження нормативного методу обліку витрат і калькулювання.
2. Порівняльна оцінка елементів методу «стандарт-кост» і нормативного методу.
3. Організація нормативного господарства підприємства і складання нормативних калькуляцій.
4. Облік зміни норм, методу і техніку обліку відхилень від норм.
5. Аналіз відхилень від норм і управління за ними.

Змістовний модуль 2. Контроль та оцінка результатів діяльності підприємств в рамках системи управлінського обліку

Тема 7. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку

1. Суть аналізу взаємозв'язку «витрати – обсяг – прибуток» та його моделі.
2. Визначення точки безбитковості. Методи аналізу взаємозв'язку «витрати – обсяг – прибуток».
3. Поріг рентабельності та маржинальний запас міцності.
4. Застосування методу «витрати – обсяг – прибуток» для визначення бажаного рівня обсягу реалізації і прибутку.
5. Припущення, які властиві моделі взаємозв'язку «витрати - обсяг - прибуток».

Тема 8. Аналіз інформації для прийняття управлінських рішень

1. Прийняття управлінських рішень та суть релевантної інформації.
2. Суть диференціального аналізу за типовими операційними рішеннями.
3. Рішення щодо оптимізації процесу постачання запасів.

Тема 9. Стратегічний управлінський облік

1. Стратегічний управлінський облік: сутність та поняття.
2. Планування господарської діяльності та складання кошторисів.
3. Організація стратегічного обліку в умовах інноваційної діяльності.
4. Управлінська (внутрішня) звітність.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи управлінського обліку та формування інформації про витрати для прийняття управлінських рішень													
Тема 1. Управлінський облік в бізнес-адмініструванні: суть, мета та основи організації	9	2	1			6	9						9
Тема 2. Суть витрат, їх класифікація і поведінка	9	2	1			6	9						9
Тема 3. Сутність собівартості та методи обліку витрат й калькулювання	10	2	2			6	10	1	1				8
Тема 4. Система обліку та калькулювання собівартості за повними витратами	10	2	2			6	10	1	1				8
Тема 5. Облік і калькулювання за змінними витратами	10	2	2			6	10						10
Тема 6. Облік і калькулювання за нормативними витратами	10	-	-			10	10						10
Разом за змістовим модулем 1	58	10	8			40	58	2	2				54
Змістовний модуль 2. Контроль та оцінка результатів діяльності підприємств в рамках системи управлінського обліку													
Тема 7. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку	10	2	2			6	10	1	1				8
Тема 8. Аналіз інформації для прийняття управлінських рішень	10	2	2			6	10						10
Тема 9. Стратегічний управлінський облік	12	2	2			8	12	1	1				10
Разом за змістовим модулем 2	32	6	6			20	32	2	2				28
Усього годин	90	16	14			60	90	4	4				82

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Управлінський облік в бізнес-адмініструванні: суть, мета та основи організації	1
2	Тема 2. Суть витрат, їх класифікація і поведінка	1
3	Тема 3. Сутність собівартості та методи обліку витрат й калькулювання	2
4	Тема 4. Система обліку та калькулювання собівартості за повними витратами	2
5	Тема 5. Облік і калькулювання за змінними витратами	2
6	Тема 6. Облік і калькулювання за нормативними витратами	-
7	Тема 7. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку	2
8	Тема 8. Аналіз інформації для прийняття управлінських рішень	2
9	Тема 9. Стратегічний управлінський облік	2
Разом		14

6. Теми лабораторних занять

Відповідно до робочої програми з дисципліни «Управлінський облік» лабораторні заняття не заплановані.

7. Самостійна робота

Самостійна робота студентів при вивченні дисципліни «Управлінський облік» складається з різних її видів:

- 1) підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних занять);
- 2) самостійне поглиблене опрацювання тем навчальної дисципліни згідно з навчально-тематичним планом та проходження тестування за результатами опрацювання;
- 3) підготовка індивідуального проєкту.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Тема 1. Управлінський облік в бізнес-адмініструванні: суть, мета та основи організації	6
2.	Тема 2. Суть витрат, їх класифікація і поведінка	6
3.	Тема 3. Сутність собівартості та методи обліку витрат й	6

	калькулювання	
4.	Тема 4. Система обліку та калькулювання собівартості за повними витратами	6
5.	Тема 5. Облік і калькулювання за змінними витратами	6
6.	Тема 6. Облік і калькулювання за нормативними витратами	10
7.	Тема 7. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку	6
8.	Тема 8. Аналіз інформації для прийняття управлінських рішень	6
9.	Тема 9. Стратегічний управлінський облік	8
	Разом	60

8. Індивідуальне завдання

(виконується в межах самостійної роботи)

Вивчення дисципліни «Управлінський облік» передбачає обов'язкову підготовку індивідуального проєкту. Зміст індивідуального завдання: виконати комплексну контрольну роботу №1 з навчально-методичного посібника для самостійного вивчення дисципліни «Управлінський облік» під авторством Н. І. Пилипів, Ю. В. Максимів, І. Д. П'ятничук (посібник є у списку рекомендованої літератури).

9. Методи навчання

За характером пізнавальної діяльності, при вивченні дисципліни «Управлінський облік» використовуються наступні методи навчання.

Методи навчання	Характеристика
Наочні методи навчання	Ґрунтуються на візуальному сприйнятті інформації (читання лекцій та підготовка практичних завдань із використанням мультимедійних презентацій, демонстрація тематичних відеороликів).
Інтерактивні методи навчання	Ґрунтуються на принципі зворотного зв'язку, коли здобувач освіти отримує відповіді, зауваження та поради щодо певної проблематики від викладача чи одногрупників; коли здобувачі освіти взаємодіють між собою, а викладач виступає координатором та наставником, а також стежить за дотриманням навчальних та етичних норм. Серед інтерактивних методів навчання використовуються: відповіді на запитання та опитування думок здобувачів освіти, кейс-стаді, дискусії, мозковий штурм, ігровий метод.
Практичні методи навчання	Передбачають виконання практичних завдань. Серед практичних методів навчання використовуються практичні роботи, вправи, написання есе.
Інноваційні методи навчання	Поєднують інтерактивні та комп'ютерні технології. Серед інноваційних методів навчання використовуються: компетентнісний метод (спрямований на розвиток професійних навичок, вмій та якостей здобувачів освіти), проєктно-дослідницький метод (спрямований на вирішення проблемного питання через розвиток пошукових та аналітичних якостей здобувачів освіти, а також навичок командної роботи), використання інформаційно-комунікаційних технологій та

Критерії поточного оцінювання:

«90-100 балів» – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей (в т. ч. у вигляді мультимедійних презентацій), глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.

«70-89 балів» – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей (в т. ч. у вигляді мультимедійних презентацій), в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

«50-69 балів» – здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей (в т. ч. у вигляді мультимедійних презентацій), але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

«Менше 50 балів» – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Додаткові бали до поточного контролю здобувач освіти може отримати, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни протягом навчального семестру, взявши участь у науковому, освітньому чи прикладному проєкті, який відповідає предмету дисципліни чи підготувавши дайджест (добір уривків з різних джерел на певну тематику). У форматі дайджестів можна зробити системний аналіз будь-якого теоретичного положення, розкрити різні точки зору на будь-яку проблему, тему, питання та зробити узагальнюючі висновки:

2 бали – нараховується здобувачам освіти, які пройшли навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни протягом навчального семестру.

2 бали – нараховується здобувачам освіти, які взяли участь у науковому, освітньому чи прикладному проєкті, який відповідає предмету дисципліни.

1 бал – нараховується здобувачам освіти, які підготували дайджест на певну тематику в межах вивчення дисципліни.

Також за рішенням кафедри управління та бізнес-адміністрування здобувачам вищої освіти, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника»: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2020 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.).

Ознайомитися із положенням можна за посиланням: <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>.

Контроль за самостійну роботу.

Самостійна робота здобувачів освіти передбачає:

1. Тестування.
2. Підготовка індивідуального проєкту.

Тестовий контроль. Студент опрацьовує питання, що призначенні для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання (<https://test-d-learn.pnu.edu.ua/>) (дві спроби – кращий результат).

Оцінювання за кожен тестовий контроль здійснюється за 100 бальною шкалою. Вага оцінки за відповідну тему відображена у таблиці вище. Максимальна кількість балів, яку здобувач освіти може отримати за тестовий контроль складає 20 балів.

Підготовка індивідуального проєкту.

Вивчення дисципліни передбачає обов'язкову підготовку індивідуального проєкту. Оцінювання індивідуального проєкту здійснюється за 100 бальною шкалою. Максимальна кількість балів за індивідуальний проєкт складає 20 балів. Сума балів за індивідуальний проєкт розраховується за наступною формулою:

$$y = \frac{x \times 20}{100},$$

де x – кількість балів, яку отримав здобувач вищої освіти (за 100-бальною шкалою).

Метою підготовки індивідуального проєкту є закріплення теоретичних знань і практичних навичок з дисципліни.

Критерії оцінювання індивідуального проєкту:

«90-100 балів» – індивідуальний проєкт виконано на високому рівні, вирішено усі поставлені завдання. Під час усного захисту проєкту здобувач

освіти проявив повне володіння матеріалом та свій виступ супроводжував мультимедійною презентацією.

«70-89 балів» – індивідуальний проєкт містить деякі незначні помилки та суперечні питання, які можуть бути виправлені письмово, або захищені усно. Під час усного захисту проєкту здобувач освіти проявив достатнє володіння матеріалом та свій виступ супроводжував мультимедійною презентацією.

«50-69 балів» – індивідуальний проєкт містить незначні помилки та суперечні питання, які можуть бути виправлені письмово, або захищені усно, проте сам проєкт не містить всебічного аналізу, а поставлені питання вирішені не повністю. Під час усного захисту проєкту здобувач освіти проявив загальне володіння матеріалом та свій виступ супроводжував мультимедійною презентацією.

«Менше 50 балів» – індивідуальний проєкт не відповідає поставленим завданням, допущені суттєві помилки та неточності.

Підсумковий семестровий контроль являє собою підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що з даної дисципліни здійснюється у формі залку.

Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка (у стобальній шкалі) з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль знань.

Повторне складання допускається не більше двох разів з кожної дисципліни: один раз викладачеві (талон №2) тестування в системі дистанційного навчання + усне опитування відповідно до програмових вимог, другий – комісії (талон №3) реалізується виключно у тестовій формі з використанням організаційно-технологічних процесів.

Якщо студент не склав навчальну дисципліну за талоном 3, дозволяється повторне вивчення навчальної дисципліни впродовж наступного семестру (планується за рахунок власного часу студента і не фінансується з бюджетних коштів).

Здобувачі вищої освіти, які одержали під час екзаменаційної сесії більше трьох підсумкових незадовільних оцінок (F, FX) незалежно від виду контролю (екзамен, залік), відраховуються з університету за академічну неуспішність. Здобувачам вищої освіти, які одержали під час екзаменаційної сесії одну-три незадовільні оцінки (F, FX), дозволяється ліквідувати академічну заборгованість у встановлені графіком навчального процесу терміни. Здобувача вищої освіти, який не ліквідував академічну заборгованість у встановлені терміни без поважної причини, відраховують з університету за академічну неуспішність або за його згодою направляють на повторне вивчення навчальної дисципліни, яке регламентується Положенням про порядок повторного вивчення дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS.

Шкала оцінювання для заліку

Університетська	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	зараховано
80-89	B	
70-79	C	
60-69	D	
50-59	E	
25-49	FX	не зараховано
0-24	F	

11. Перелік питань для підсумкового контролю

1. Сутність управлінського обліку та його роль в бізнес-адмініструванні.
2. Предмет, метод та завдання управлінського обліку.
3. Принципи та функції управлінського обліку.
4. Порівняльна характеристика фінансового та управлінського обліку як складових облікової системи підприємства.
5. Основи організації управлінського обліку на підприємстві.
6. Організація управлінського обліку за центрами відповідальності.
7. Суть витрат та нормативно-правові акти, що визначають їх склад.
8. Класифікація витрат і характеристика їх основних видів.
9. Загальнооблікова та управлінська класифікація витрат за різними ознаками.
10. Загальна характеристика виробничих витрат.
11. Поведінка змінних і постійних витрат при змінах обсягу діяльності підприємства.
12. Оцінка витрат і побудова їх функції.
13. Методи визначення функції витрат, їх сутність і порівняльна характеристика.
14. Характеристика загальновиробничих витрат, їх облік та розподіл.
15. Сутність та зміст обліку виробничих витрат.
16. Суть собівартості та завдання калькулювання собівартості продукції.
17. Алгоритм розподілу загальновиробничих витрат відповідно до П(С)БО 16 “Витрати”
18. Облік незавершеного виробництва і обчислення фактичної собівартості готової продукції
19. Класифікація методів обліку витрат і калькулювання.

20. Об'єкти обліку та об'єкти калькулювання. Види собівартості.
21. Калькулювання виробничої собівартості продукції.
22. Облік витрат за статтями калькуляції та економічними елементами.
23. Характеристика і сфера застосування простого, позамовного, попередільного і нормативного методів обліку і калькулювання.
24. Методи обліку витрат на виробництво.
25. Способи калькулювання собівартості продукції.
26. Види калькуляцій.
27. Калькулювання собівартості продукції за видами діяльності (система ABC) і системи функціонально орієнтованого калькулювання.
28. Зарубіжні “традиційні” методи (системи) калькулювання собівартості продукції.
29. Вітчизняні методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.
30. Сутність системи обліку та калькулювання за змінними витратами.
31. Варіанти “директ-костингу”: простий і розвинутий “директ-костинг”.
32. Особливості розвинутого “директ-костингу”, його переваги і можливості.
33. Особливості системи обліку та калькулювання собівартості продукції за повними витратами.
34. Порівняльна оцінка методів обліку і калькулювання повних та неповних (змінних) витрат.
35. Сутність і сфера застосування системи обліку та калькулювання за нормативними витратами.
36. Методи визначення нормативних витрат та їх типи.
37. Цілі калькуляції собівартості за нормативними витратами.
38. Облік та аналіз відхилень від норм (стандартів) витрат.
39. Облік та аналіз відхилень змінних накладних витрат.
40. Облік та аналіз відхилень постійних накладних витрат.
41. Порівняльна характеристика вітчизняного нормативного методу і зарубіжного стандарт-костингу.
42. Обмеження й передумови аналізу “витрати – обсяг діяльності – прибуток”.
43. Прийняття рішень і планування діяльності на основі аналізу взаємозв'язку “витрати – обсяг – прибуток”.
44. Метод аналізу взаємозв'язку “витрати – обсяг – прибуток”.
45. Визначення точки беззбитковості, розрахунок обсягу діяльності необхідного для бажаного прибутку.
46. Графічні методи аналізу “витрати – обсяг – прибуток”.

47. Пошук альтернативних варіантів дій і вибір найбільш оптимального з них.
48. Використання аналізу “витрати – обсяг – прибуток” в процесі прийняття рішень.
49. Поріг рентабельності, запас фінансової міцності та операційний важіль.
50. Визначення точки беззбитковості на багатопродуктовому підприємстві.
51. Основи прийняття управлінських рішень.
52. Релевантний підхід до прийняття управлінських рішень.
53. Застосування диференційного аналізу для вибору найкращих варіантів дій.
54. Аналіз типових варіантів альтернативних рішень.
55. Стратегічний управлінський облік: сутність та поняття
56. Планування господарської діяльності та складання кошторисів
57. Організація стратегічного обліку в умовах інноваційної діяльності.
58. Організація контролю за виконанням бюджету.
59. Контроль на основі гнучких бюджетів.
60. Управлінська (внутрішня) звітність.

12. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:

1. Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».
2. Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».
3. Положення про запобігання академічному плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».
4. Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».
5. Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

6. Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності».

Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Пропуски занять (відпрацювання)

Можливість і порядок відпрацювання пропущених здобувачем освіти занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2020 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) (див. ст. 4).

Ознайомитися з положенням можна за посиланням: <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Виконання завдання пізніше встановленого терміну

У разі виконання завдання здобувачем освіти пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2020 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) (див. ст. 4-5).

Ознайомитися із положенням можна за посиланням: <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>.

Невідповідна поведінка під час заняття

Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти».

Ознайомитися із положенням можна за посиланням: <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Неформальна освіта

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019)

Ознайомитися із положенням можна за посиланням: <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

13. Рекомендовані літературні джерела

1. Сайт дистанційного навчання. URL : <https://test-d-learn.pnu.edu.ua/>.
2. Maksymiv Y., Pylypiv N., Piatnychuk I., Pylypiv M. Accounting support organizing in the system of work partnerships among commercial banks // *Perspektives – Journal on economic issues: International School of Management Slovakiya*. 2017. Vol. 1. Issue 3. pp. 136-146.
3. Pylypiv N. I., Maksymiv Yu. V., Piatnychuk I. Conceptual approach to construction of accounting and information provision of social responsibility for business enterprises through the prism of the business partnership system. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2018. № 27. pp. 201-211. (Web of science)
4. Pylypiv N., Piatnychuk I. Essential strategic management accounting tools used for making investment decisions at enterprises in EU. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2018. Vol. 5, No. 3-4, P. 50-56.
5. Pylypiv N., Piatnychuk I. Essential strategic management accounting tools used for making investment decisions at enterprises in EU. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2018. Vol. 5, 3-4, P. 50-56.
6. Білик М. Д. Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання : навч. посіб. К. :КНЕУ, 2013. 689 с.
7. Войнаренко М.П. Управлінський облік : підручник. Хмельницький національний університет, 2013. 363 с.
8. Загородній А. Г. Управлінський облік : практикум. Л. : Видавництво Львівської політехніки, 2013. 380 с.
9. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» (зі змінами і доповненнями) від 16.07.99 р. № 996 – XIV.
10. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 № 1058-IV. Сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>.
11. Карпенко О. В. Управлінський облік : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2012. 296 с.
12. Методичні рекомендації з планування обліку та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 18.05.01р. № 132
13. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торгівельній діяльності: Наказ Міністерства економіки та з питань інтеграції України. № 145.
12. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості ; затв. наказом М-ва промислової політики України від 09.07.2007 р. № 373. – Київ : ДП “Інформаційно-аналітичне агенство”, 2007.

305 с.

13. Методичні рекомендації оцінки впливу змін економічних факторів на собівартість виробництва продукції (робіт, послуг) у промисловості та на ефективність роботи підприємств / Н. М. Григор, О. В. Крехівський, Н. Л. Ніколаєнко [та ін.] : [Держ. ін.-т комплексних техніко-економічних досліджень М-ва промислової політики України]. К, 2008. 407 с.

14. Методичні рекомендації по закриттю бухгалтерських рахунків для визначення собівартості продукції та фінансових результатів діяльності підприємств АПК (затв. Федерацією бухгалтерів і аудиторів України про № 13 від 31 жовтня 2005 року) // Облікі фінанси АПК. № 11. 2005. С. 6-41.

15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”. Сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

16. Партин Г.О. Управлінський облік : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. 279 с.

17. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2755-VI. Сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>.

18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 “Витрати”. Сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua>.

19. Практикум з фінансового та управлінського обліку за національними стандартами : навч. посіб. / М. Ф. Огійчук, Л. Г. Панченко, Л. О. Сколотій, Т. П. Шев’якова / За ред. проф. М. Ф. Огійчука. 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Алерта, 2013. 608 с.

20. Управлінський облік: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Н. І. Пилипів, Ю. В. Максимів, І. Д. П’ятничук. Івано-Франківськ. 2018. 380 с.

21. Фаріон І. Д. Управлінський облік : підруч. К. : Центр учбової літератури, 2012. 792 с.

22. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підруч. / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова та ін.; за ред. проф. М. Ф. Огійчука. [6-те вид., переробл. і допов.]. К. : Алерта, 2016. 1042 с.